

УДК 004.01:004.77:61

І.С. Тимошенко

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ ІНТЕРНЕТУ В ДОКУМЕНТАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ

Аналізуються комунікативні засоби, які здійснюють інноваційну функцію, тобто функцію передавання медичних знань у клінічну практику, характеризуються українськи медичні ресурси Інтернету, які містять інформацію про медичні установи, що надають різні медичні послуги.

Ключові слова: медичні ресурси, медичне забезпечення, медична компютерна мережа.

I.S. Tymoshenko

SUCHASNI INNOVATSIYNI ZASOBA ACCESS IN DOKUMENTATSIYNOMU ZABEZPECHENNI MEDICHNIH ZAKLADIV

The article focuses on communication facilities with innovation function. It means function of transferring medical knowledge to clinical practice. The article provides information about Ukrainian Internet medical resources which contain information about medical institutions providing various medical services.

Keywords: medical resources, health care, medical computer network.

Технологічні реалії нового інформаційного середовища обумовлюють істотні трансформації змісту документаційної роботи в організаціях. Розширення можливостей нових інформаційних технологій призводить до фундаментальних змін щодо розуміння пріоритетів організації та спрямування документаційної діяльності, яка поступово переходить від принципу забезпечення доступу до необхідного документа до принципу надання консолідованої інформації за пріоритетними інноваційними напрямками науки і практики. Враховуючи зазначене, інформаційні служби медичних установ кардинально перебудовують свою діяльність, базуючись на засадах нової інформаційно-комунікаційної парадигми.

Упродовж останніх двох десятиліть були розроблені деякі системи інформаційно-документаційного управління і пошуку для поліпшення доступу до періодичних видань, газет та інших не книжкових джерел. Були запропоновані і почали поширюватися інтерактивні бібліографічні БД, індексні та реферативні БД й повнотекстові БД, БД і сервіси інтерактивного пошуку типу DIALOG, BRS, OCLC, WILSONLINE, MEDLINE, Chemical

Abstracts Online (CAS), Info-Trac, Lexis-Nexis і електронного видання Американської наукової енциклопедії [2, 45].

Медичні ресурси, порівняно з іншими галузями знань, найширше представлені в інтернеті. Їхній спектр охоплює як неофіційні інформаційні бюлетені, так і електронні фундаментальні видання. Нині в мережі БД: каталоги медичних бібліотек, електронні версії журналів, описи науково-дослідницьких проєктів, мультимедійні навчальні ресурси, клінічні випадки, програмне забезпечення, адміністративні документи, курси навчання, законодавчі документи тощо. Різні організації, громадські, державні та приватні, активно долучилися до розробки вебсторінок для забезпечення механізму онлайн-всього доступу до інформації [3, 60].

В інтернеті також представлені ресурси практично всіх значних навчальних та дослідницьких центрів, де можна отримати необхідну інформацію щодо тематики й основних напрямів їхньої діяльності. Безоплатне використання інформації в мережі забезпечує можливість необмеженого доступу до наукової та іншої інформації. Ресурси збагачено малюнками, кінокадрами, звуковими елементами, текстовими

даними і посиланнями на інші медичні ресурси. Кілька сотень рукописів, описів хворих, рентгенограм, фотомікрограм і фотографій існують у мережі та регулярно оновлюються. Зростання інформаційно-комунікативних засобів інтернету спричинило те, що інтернет принципово змінив усю систему інформаційного обігу документних потоків і самого поняття «доступ до інформації», став потенційним полем ресурсної взаємодії і новим колективним середовищем обміну ідеями і спілкування [1; 7, 112].

Зростаючий обсяг інформації в електронному середовищі зумовив потребу вирішення проблем пошуку, накопичення, зберігання й обміну документаційними ресурсами. Накопичення досвіду вивчення інформаційних ресурсів інтернету визначило необхідність розробки інформаційними службами нових комунікаційних засобів, таких, як: списки сайтів інтернету за окремими медичними галузями, бібліографічні та реферативні довідники, методичні рекомендації щодо проведення пошуку наукової медичної інформації в електронних базах даних Medline та ін. Але цей досвід має практичну спрямованість і не вирішує питань систематизації та оцінки значущості інформації як нового комунікаційного засобу. Разом з тим, усе зазначене надало можливості допомогти користувачам-лікарям орієнтуватися в інтернеті та скоротити час на пошук необхідної інформації.

Зрозумілим є усвідомлення залежності рівня розвитку науки від рівня впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Говорячи про сучасні моделі наукових комунікацій, звичайно ж, не можна не зважати на стрімкий їхній розвиток, що надає унікальні можливості в розповсюдженні необхідної медичної інформації.

Наявність та постійне поширення кола міжнародних медичних інформаційних ресурсів інтернету свідчить про створення нового інформаційно-комунікаційного середовища біомедичної спільноти, яка все більше надає перевагу саме цьому комунікаційному каналу при спілкуванні з колегами перед традиційними можливостями існуючої інформаційно-бібліотечною сферою.

Науковці здійснювали спроби певним чином систематизувати наявні бібліотечно-

інформаційні ресурси для підвищення професійного рівня медичних працівників [5, 60].

На наш погляд, основні види інформаційно-документаційних засобів біомедичних електронних ресурсів можна систематизувати таким чином:

1. Електронні інформаційно-аналітичні матеріали:

- мультимедійні (поєднання різних видів ресурсів, наприклад, текст і звук; текст, зображення, звук; текст і анімація і т. ін.);
- медичні конференції, симпозиуми, виставки тощо.

2. Веб-сайти:

- медичних видавництв;
- загальномедичних та офіційних служб (Всесвітня Організація Охорони здоров'я, Американська Медична Асоціація, Медична Мережа Міністерства охорони здоров'я Росії та ін.);
- медичних асоціацій та інших громадських організацій;
- медичних відділень, клінік та шпиталів університетів;
- навчальних і науково-дослідних інститутів медико-біологічного профілю;
- окремих медичних напрямів (кардіологія, радіологія, онкологія тощо);
- виробників медичного діагностичного устаткування і контрастних засобів;
- інформаційно-правового забезпечення медичної галузі тощо.

3. Електронні інформаційні масиви:

- медико-біологічні бази даних;
- повнотекстові документи (бібліографічні, реферативні, адресно-довідкові, фактографічні та ін.);
- бібліотечні електронні каталоги і бібліографічні покажчики;
- таблиці з розширеними функціями обробки даних і демонстрації результатів;
- малюнки і зображення, цифрові карти і картографічна інформація;
- електронні наукові медичні журнали і книги з можливостями пошуку та наявністю гіперзв'язків;
- електронні архіви діагностичної інформації;
- радіологічні ресурси за окремими розділами (ультразвук, радіонуклідна діагности-

ка, магнітний резонанс, комп'ютерні зображення в медицині);

- електронні радіологічні музеї;
- електронні навчальні ресурси медичної тематики;

4. Електронні бібліотеки, зокрема інтегровані веб-платформи як інтелектуальний шлюз для доступу до високоякісної, сучасної та достовірної медико-біологічної й фармакологічної інформації.

5. Комп'ютерні програми, в т. ч. спеціальне програмне забезпечення передачі зображень й інших даних, наприклад, DICOM (Digital Imaging and Communications in Medicine) – уніфікований стандарт передачі медичних зображень, який дозволяє вирішити проблему сумісності, передачі й архівації даних, одержаних діагностичними системами.

Усі ці ресурси, безумовно, потребують опанування, оскільки кожен із них має свої особливості, структуру, спектр охоплення інформації, програмне забезпечення. Але розвиток будь-якої системи, зокрема документального забезпечення, потребує змін її складових, підсистем і поповнення новими елементами, а інколи примушують до створення принципово нових документальних ресурсів.

Характеризуючи українські медичні ресурси інтернету, можна відзначити, що їхня кількість збільшується з кожним роком. Інформація має досить широкий спектр охоплюваних напрямів. Велика частина містить інформацію про вітчизняних і зарубіжних численних медичних установ, що надають різні медичні послуги. Найбільш популярним є каталог медичних сайтів України – УКРМЕД, створений на початку 1999 р. з метою збору, впорядкування та пошуку медичних сайтів і сторінок, що створюються до медицини в українському інтернеті. На початку 2001 р. реструктуризовано каталог УКРМЕД у повноцінну БД – реєстр медичних ресурсів УкрНету, де зібрані всі відомі сторінки медичної тематики, що стосуються України.

Важливо відзначити, що, не зважаючи на наявність великого числа різноманітних зарубіжних медичних БД, створення вітчизняних інформаційних систем є однією з пріоритетних і актуальних завдань сьогодення.

Згідно з Концепцією державної політики інформатизації охорони здоров'я Украї-

ни [6, 115-118], для практичного впровадження інформаційних технологій у лікувальний та діагностичний процес, медичну науку й освіту створюється відповідна галузева інфраструктура.

Основою розвиненої інфраструктури медичної інформатики є створення Національної медичної комп'ютерної мережі прямого доступу «УкрМедНет». Проект «УкрМедНет» розроблений відповідно до Концепції державної політики інформатизації охорони здоров'я України [4] (затвердженої в червні 1995 р.), Указу президента України №186/93 від 31.05.1993 «Про державну політику інформатизації в Україні», Постанови Кабінету Міністрів № 605 від 31.07.1994 «Проблеми інформатизації».

2012 р. на виконання доручення Президента України 3 липня 2013 року № 1-1/1759 щодо забезпечення впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах суспільного життя, реалізації в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» щодо розбудови електронного урядування та відповідних доручень Уряду НКРЗІ, було розроблено та в установленому порядку подано на розгляд Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007-2015 роки».

Крім того, 2012 р. розроблено проект Закону України «Про внесення змін до законодавчих актів у сфері інформатизації України», метою якого є забезпечення стабільної реалізації державної політики в сфері інформатизації.

Необхідність створення електронних медичних ресурсів обумовлено як технологічними особливостями національної охорони здоров'я, так і мовним бар'єром. Враховуючи сучасні тенденції з забезпечення відкритого доступу до медичної інформації, слід розширювати і вітчизняний інформаційний ринок медичної наукової інформації такими видами послуг, як доступ до повних текстів наукових статей та інших видань. Сьогодні в Україні тільки до окремих видань можна дістати доступ.

Проте, слід зазначити, що, згідно з наказом МОЗ України № 294 від 21.06.2005, на базі Державної Наукової Медичної Бібліотеки (ДНМБ) почав створюватися вітчизняний фонд електронних документів, який включає такі основні ресурсні компоненти, як: електрон-

ні версії книг, періодичних видань та електронний каталог. При цьому всі медичні установи та вищі повинні надавати у ДНМБ електронні версії своїх періодичних видань та електронні версії матеріалів наукових заходів, які проведено згідно з Реєстром з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій.

І все ж в Україні залишаються невирішеними багато питань, пов'язаних зі створенням єдиного інформаційного медичного простору, зокрема електронного, що потребують свого рішення.

Використані джерела

1. Баркова О.В. Формирование электронной библиотеки как направление развития научных коммуникаций [Электронный ресурс] / О.В. Баркова // Б-ки нац. акад. наук : пробл. Функционирования, тенденции развития. – Электрон. дан. (1 файл). – К., 2005. – Вып. 3. – Режим доступа : <http://www.nbu.gov.ua/articles/2005/05bovrnk.html>. – Загол. с экрана.
2. Грицик А.Р. Спосіб – основний об'єкт патентного права в фармацевтичній галузі / А.Р. Грицик, Т.Г. Стасів // Проблеми сучасного медичного наукознавства : матер. наук.-практ. конф., 18-19 травня 2006 р. – Тернопіль, 2006. – С. 45-48.
3. Некоторые аспекты поиска информационных ресурсов в системе Интернет / Л.Н. Колесникова и др. // Патентно-інформаційне супроводження наукових досліджень у медицині : матер. наук.-практ. конф., м. Київ, травень 2000 р. – К., 2000. – С. 60-62.
4. Майоров О.Ю. Створення мережі «УкрМедНет» інфраструктура для використання телемедичних технологій в управлінні охороною здоров'я [Електронний ресурс] / О.Ю. Майоров. – Режим доступа : <http://www.uacm.kharkov.ua/> – Загол. с экрана.
5. Немирович-Булгакова О.І. Роль бібліотечно-інформаційних ресурсів у підвищенні професійного рівня медичних працівників НДІ травматології та ортопедії / О.І. Немирович-Булгакова // Актуальні питання розвитку бібліотечної справи : матер. наук.-практ. конф., Київ, 5-6 жовтня 2000 р. – К., 2000. – С. 60-62.
6. Пономаренко В.М. Концепція державної політики інформатизації охорони здоров'я в Україні / В.М. Пономаренко, О.Ю. Майоров // Укр. радіол. журн. – 1996. – Вип. 4, № 2. – С. 115-118.
7. Шемаєва Г.В. Сучасний стан інформаційного забезпечення науки : теоретико-методологічні підходи / Г.В. Шемаєва // Вісн. Харк. держ. акад. культури. – Харків, 2008. – Вип. 23. – С. 125-132.

УДК 007:304:001+004.738.5

І.В. Чорна

ДИГІТАЛІЗАЦІЯ ЯК ОДНА З ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МЕДІАГАЛУЗИ

У статті розглянуто процес дигіталізації як ключовий елемент розвитку медіагалузі, визначено й проаналізовано основні тенденції розвитку сучасних мас-медіа.

Ключові слова: інформація, медіагалузь, дигіталізація, інтернет, цифровий формат.

I.V. Chorna

DIGITALIZATION AS ONE OF THE TRENDS IN THE MEDIA INDUSTRY

The article explores process of digitization as a key element of the media industry evolution, defines and analyzes the key trends of the development of modern media

Keywords: information, media industry, digitalization, the Internet, digital format.